

Autor bestsellera *Džentlmen v Moskve*

Amor Towles

Stôl
pre
dvoch

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

**Stôl
pre
dvoch**

Amor Towles

Stôl
pre
dvoch

TATRAN

Z anglického originálu Amor Towles: Table for Two,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Viking An imprint of Penguin Random House LLC,
New York 2024,

preložila Jana Petrikovičová.

Vydalo Vydavateľstvo TATRAN, s. r. o., v roku 2025,

so sídlom Klariská 16, 815 82 Bratislava, Slovenská republika.

Vyšlo ako 5522. publikácia a 212. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Prebal a knižnú väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Ina Martinová

Jazykové redaktorky Beáta Beláková, Zlata Srňňová

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba AldoDesign, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

info@slovtatran.sk

All rights reserved.

Copyright © 2024 by Cetology, Inc.

Translation © Jana Petrikovičová 2025

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2025

ISBN 978-80-222-1681-4

*Venujem pamiatke svojho otca
Stokleyho Portera Towlesa.*

OBSAH

NEW YORK

RAD • 13

BALADA O TIMOTHYM TOUCHETTOVI • 44

HASTA LUEGO • 73

I WILL SURVIVE • 101

PODVODNÍK • 131

DIDOMENICOV FRAGMENT • 164

LOS ANGELES

EVE V HOLLYWOODE • 211

NEW YORK

Rad

1.

V posledných dňoch vlády posledného cára žil v malej dedinke asi stošesťdesiat kilometrov od Moskvy roľník menom Puškin. Puškina a jeho ženu Irinu neobdaril Boh deťmi, no obdaril ich útulnou dvojizbovou chalúpkou a niekoľkými áriami zeme, ktoré obrábali trpezlivo a odhodlane, ako to už u ľudí, ako sú oni, býva zvykom. Obrábali hriadku za hriadkou, siali zrno, zberali úrodu – križujúc pole sem a tam ako člnok krosná. Keď urobili, čo mali, večer sa vrátili domov, pri drevenom stolčeku zjedli kapustovú polievku a zaspali spravodlivým spánkom ťažko pracujúcich roľníkov.

Roľník Puškin bol dušou básnik, a hoci so slovami nenarábal s ľahkosťou príznačnou pre jeho menovca, keď pozoroval, ako pučia listy na konároch briez, ako dunia hromy za letnej búrky, ako jeseň farbí svet do zlatista, hlboko v srdci cítil, že so ženou žijú spokojný život. Život, ktorý obaja žili, bol natoľko spokojný, že keby Puškin pri práci na poli znenazdajky natrafil na starý bronzový lampáš a vypustil z neho po stáročia väzneného džina pripraveného splniť mu na počkanie tri želania, vonkoncom by netušil, čo si má priať.

A všetci dobre vieme, kam nás takýto druh šťastia môže doviesť.

2.

Podobne ako mnoho iných ruských roľníkov, aj Puškin so ženou boli členmi spoločenstva *mir*, ktoré im prenajímalo pôdu, vymeriavalo áre, na ktorých gazdovali, a umožňovalo im podeliť sa o náklady

za mletie múky. Z času na čas sa členovia *miru* stretli, aby predebatovali, čo ich trápi. Počas jedného takého stretnutia na jar 1916 vyšiel na pódium mladý muž, ktorý sem meral cestu až z ďalekej Moskvy, a vyhlásil, že je veľmi nespravodlivé, ak desať percent ľudí v krajine vlastní deväťdesiat percent pôdy. A veľmi podrobne vykreslil spôsob, akým si kapitál sladí svoj čaj a vystiela vlastné hniezdo. Na záver prítomných vyzval, nech sa preberú z letargie, pridajú sa k nemu, aby mohli všetci spoločne vykročiť na cestu k neodvratnému víťazstvu medzinárodného proletariátu nad vykorisťovateľmi.

Puškin nebol vzdelaný človek a politika ho nezaujímala. Nie celkom pochopil, čo im ten prišelec prišiel povedať. No Moskovčan rozprával tak oduševnene a použil toľko obrazných výrazov, že Puškin s pôžitkom sledoval, ako mladíkove slová plávajú vzduchom sťa pestrofarebné vlajočky počas veľkonočnej procesie.

V ten večer sa so ženou vracali z poľa a obaja mlčali. Puškin by to nepovažoval za nič neobvyklé; zvečerievalo sa, pofukoval jemný vetrík, v tráve cvrlikali cvrčky. No pravda bola taká, že ak mlčala Irina, mlčala ako rozpálená panvica tesne pred tým, ako do nej vhodíte kus omastku. Kým Puškin radostne sledoval, ako mladíkove slová plávajú vzduchom, Irinina myseľ po nich chňapla ako železné čeluste pasce. Zmocnila sa ich s hlasným cvaknutím, odhodlaná už nikdy ich nepustiť. Zovrela mladíkove tvrdenia tak tuho, že keby ich jedného dňa chcel získať späť, musel by ich rozhrýzť ako vlk vlastnú labu, aby ich dostal z klepca.

3.

Životná múdrosť roľníka vychádza z takejto axiómy: vojny vznikajú a zanikajú, štátnici sa objavujú a miznú, idey vzbĺkajú a hasnú, no keď všetko pomynie, brázda zostane vždy brázdou. Takže Puškin prežil vojnu, rozpad monarchie i nástup bolševizmu s prezieravým nadhľadom Matuzalema. Keď nad Matičkou Rusou zavial kosák a kladivo, bol pripravený chopiť sa pluhu a pokračovať v práci, na ktorú bol predurčený. No keď mu v máji 1918 žena oznámila, že sa sťahujú do Moskvy, tá správa ho zastihla absolútne nepripraveného.

„Sťahujeme sa do Moskvy?“ zopakoval neveriacky Puškin. „A prečo by sme sa, pre boha živého, mali sťahovať do Moskvy?“

„Prečo?!“ oborila sa naňho Irina a dupla nohou. „Pretože je čas!“

Nebolo nič nezvyčajné, ak na stránkach románov z 19. storočia krásne mladé devy vyrastajúce na vidieku túžili po živote v meste. Veď práve tam by mohli nosiť šaty podľa najnovšej módy, učiť sa kroky najnovších tancov, či *sotto voce* pretriasať najnovšie romantické pletky. Aj Irina túžila po živote v Moskve. Pretože robotníci tam unisono dvíhali nad hlavu kladivá a z kuchyne každej domácnosti zneli proletárske piesne.

„Nezvrhli sme cára, aby sme sa radovali, že všetko zostane po starom,“ vyhlásila Irina. „Je čas, aby Rusi raz a navždy položili základy svojej budúcnosti – plece pri pleci, kameň ku kameňu!“

Myslíte si, že Puškin po tom, ako mu Irina predostrela svoj názor, použijúc všetky tieto slová a mnoho ďalších, svojej žene protirečil? A vyslovil nahlas pochybnosti, ktoré sa mu rojili v hlave? Veru nie. Namiesto toho začal veľmi opatrne a premyslene formulovať v duchu svoje protiargumenty.

Zaujímavé je, že vo chvíli, keď Puškinove protiargumenty nadobudli konkrétne obrisy, dali by sa zhrnúť slovami, ktoré použila Irina: *Je čas*. Tú vetu Puškin dôverne poznal. Bola to takpovediac jeho príbuzná. S tou vetou ako malý chlapec ráno vstával a večer usínal. „Je čas začať siať,“ počúval na jar, keď roztváral okenice, aby vpustil do izbičky svetlo. „Je čas začať žať,“ počúval na jeseň, keď zapaloval oheň v kachliach. Je čas dojiť kravy, hrabať seno, sfúknuť sviece. Veru, je čas – no nie *raz a navždy*, ale *opäť* – urobiť to, čo nám káže slnko, mesiac a hviezdy.

Takto uvažoval Puškin v prvý večer, keď formuloval svoje protiargumenty, líhajúc si večer do postele. Svoje protiargumenty formuloval aj na druhý deň ráno, keď po zarosenej tráve kráčal so ženou na pole. A formuloval ich ešte i toho roku na jeseň, keď naložili na voz všetko svoje imanie a vydali sa do Moskvy.

4.

Po piatich dňoch cesty dorazili manželia 8. októbra do Moskvy. Nie je potrebné detailne rozoberať, čo pociťovali, keď ich voz hrkotal po moskovskej dopravnej tepne a oni po prvýkrát v živote videli konškrú električku, pouličnú lampu, šesťposchodovú budovu, náhliacich sa ľudí, obrovské obchody či slávne pamätihodnosti ako Boľšoj

teatr a Kremel'. Nie je potrebné detailne to rozoberať. Postačí, ak povieme, že každý z nich cítil niečo diametrálne odlišné. Kým Irinu premklo odhodlanie, nástojčivosť a vzrušenie, Puškina premklo zdesenie.

Keď prišli do centra mesta, Irina bola rozhodnutá nestrácať čas. Prikážala Puškinovi, aby zostal tam, kde je, vzala si veci a zmizla v dave. Na konci prvého dňa sa sťahovali do jednoizbového bytu na Arbate. Irina hneď po príchode zvesila zo steny portrét cára a nahradila ho fotografiou Vladimíra Iljiča Lenina v novučičkom ráme. Na konci druhého dňa vybalila všetko ich imanie a predala koňa aj s vozom. A na konci tretieho dňa vybavila obom prácu v továrni na sušienky Červená hviezda.

Továreň, ktorá predtým patrila spoločnosti Crawford's & Co. z Edinburghu (od roku 1813 dodávateľ pečiva pre anglickú kráľovnú), sídlila v budove s rozlohou takmer päťtisíc metrov štvorcových a pracovalo v nej päťsto zamestnancov. Za jej bránami stáli dve obrovské obilné silá a mlyn. Boli tu haly, v ktorých obrovské miesiace stroje miesili, haly, v ktorých obrovské pece piekli a ďalšie haly, v ktorých dopravné pásy dopravovali škatule so sušienkami priamo do útrobov čakajúcich nákladiakov.

Irinu najskôr prideliť ako pomocnú silu k pekárom. No keď sa na jednej z pecí uvoľnili dvierka a Irina ich pomocou francúzskeho kľúča bez problémov opravila, okamžite ju preradili do podnikovej strojovne. V priebehu niekoľkých dní sa o Irine rozchýrilo, že dokáže pritiahnuť skrutky na dopravníkoch bez toho, že by ich bolo treba vypnúť.

Puškina poslali do miesiacej haly, kde miesiace lopatky miesili cesto, cinkajúc o steny obrovských kovových nádob. Jeho úlohou bolo pridať do každej várky cesta vanilku vždy, keď sa rozsvietilo zelené svetielko. Puškin si do odmernej nádoby starostlivo odsypal potrebné množstvo vanilky, no rachot strojov bol taký ohlušujúci a pohyb lopatiek taký hypnotizujúci, že vanilkovú príchúť napokon zabudol pridať tam, kam mal.

Keď podnikový ochutnávač prišiel o štvrtej popoludní ochutnávať sušienky, nemusel do žiadnej ani zahryznúť. Už podľa arómy vedel, že niečo nie je v poriadku. „Na čo je komu vanilková sušienka, v ktorej necítiť vanilku?“ položil Puškinovi básnickú otázku tesne predtým, ako nechal celú dennú várku vyhodiť. A tak Puškina preradili k zametačom.

Prvý deň ho s metlou poslali do obrovského skladu, kde vo vysokánskych radoch ležali na seba naukladané vrecia s múkou. Puškin toľko múky jakživ nevidel. Každý roľník sa modlí za bohatú úrodu, aby dokázal prečkať zimu a možno čo-to odložil pre prípad, že by ho na ďalší rok postihlo sucho. No vrecia s múkou, ktoré Puškin videl v sklade, boli také obrovitánske a kopy, na ktorých ležali, také vysokánske, že si pripadal ako ten človečik z rozprávky, v ktorej obryňa hádže smrteľníkov do cesta na koláč.

To, čo Puškina obkolesovalo, pôsobilo desivo, no jeho úloha bola veľmi jednoduchá. Mal zametať múku, ktorá sa vysypala na dlážku, keď sa vrecia presúvali na vozíkoch do miesiacej haly.

Nevedno, kto bol na vine; či nervozita, ktorú Puškin cítil od chvíle, ako prišiel do mesta, či šťastná spomienka na detstvo, keď ako malý chlapec držal v rukách kosu, či vrodené ochorenie svalov, o ktorom vtedy ešte nevedel. Ťažko povedať. No zakaždým, keď chcel zamiesť múku, ktorá sa vysypala na dlážku, namiesto toho, aby ju nahrnul na lopatku, pohybom metly ju vystrelil vysoko do vzduchu. A tá sa mu z veľkého bieleho oblaku znášala na vlasy a plecيا ľahučko sňa sneh.

„Nie, nie!“ rozčúľil sa predák a vytrhol Puškinovi metlu z rúk.

„Takto!“ A niekoľkými rýchlymi pohybmi pozametal pol metra štvorcového dlážky tak zručne, že do vzduchu nevyletela jediná smietka.

Puškin sa chcel tomu mužovi zavďačiť, sledoval jeho techniku tak pozorne, ako študent medicíny ruky chirurga. No len čo sa predák zvrhol na odchod a metly sa chopil on, múka opäť vyletela vysoko do vzduchu. A tak Puškina po troch dňoch zácviu v zametaní z továrne na sušienky Červená hviezda nadobro vyhodili.

„Teba vyhodili?!“ zrúkla naňho večer Irina v ich maličkom byte. „Za komunizmu predsa nemôžu niekoho vyhodiť!“

Irina by na svoju otázku zrejme hľadala odpoveď ešte niekoľko dní, no bolo treba všeličo opraviť a všeličo priskrutkovať. Nehovoriac o tom, že ju medzičasom zvolili do závodného výboru – lebo sa o nej vedelo, že na počkanie dokáže citovať celé odseky z *Komunistického manifestu* a povzbudiť tak pracovnú morálku svojich spolupracovníkov. Inými slovami, Irina bola skrz-naskrz boľševik.

A Puškin? Ten chodil krížom-krážom po meste ako figúrka po šachovníci.

5.

Po schválení novej Ústavy v roku 1918 sa započala éra proletariátu. Bolo to obdobie prenasledovania triedneho nepriateľa, násilného zoštátnovania poľnohospodárskej výroby, zákazu súkromného podnikania a zavedenia prídelového systému na základné potraviny. A čo ste čakali? Tortu so šľahačkou a ponatriasanú páperovú duchnu pred spaním?

Popri dvanásťhodinovej šichte vo fabrike a povinnostiach v závodnom výbore nemala Irina ani minútku času nazvyš. Preto raz ráno pred odchodom do práce strčila mužovi do nečinných rúk prídelové lístky na chlieb, mlieko a cukor a oznámila mu, veľmi jasne a dôrazne, že keď sa o desiatej večer vráti, chce všetky tri veci vidieť v kredenci. A tresla dverami tak mocne, až sa Vladimír Iljič visiaci na háčiku rozhojdal.

Keď doznela ozvena Iriníných podpätkov na schodisku, náš hrdina stál tam, kde ho jeho manželka zanechala, a s údivom zísal na dvere. Stál nehybne ako socha. Počul, ako Irina vyšla z domu a kráča k električke. Počul, ako električka hrkoce mestom, počul ako Irina prechádza bránou továrne. A keď počul, ako sa dopravník dáva do pohybu, až vtedy si uvedomil, že mal povedať: „Áno, dušička.“ Tuho zovrel v hrsti prídelové lístky, nasadil si šiltovku a odvážne vykročil do ulíc.

Desil sa tej úlohy. V duchu si predstavoval obchod plný strkajúcich sa, vykrikujúcich a prudko gestikulujúcich Moskovčanov. Predstavoval si police od zeme až po strop plné rôznofarebných škatúl a predavača, ktorý sa ho opýta, čo chce, vzápätí sa naňho oborí, nech nezdržuje, šmarí pred neho na pult niečo celkom iné a zrukuje: *Ďalší!*

Aké však bolo Puškinovo prekvapenie, keď dorazil na Ulicu kríženik Potemkin – svoju prvú zastávku – a zistil, že tam vládne priam vianočná idylka. Nijaká strkanica, vykrikovanie či prudké gestikulovanie. Len dlhý usporiadaný rad tvorený ženami medzi tridsať a osemdesiat, ktorý sa elegantne vinul od dverí obchodu a zdvorilo mizol za zákrutou.

„Toto je rad do pekárne?“ opýtal sa Puškin staršej panej.

Skôr než stihla odpovedať, iná žena v rade mu veľmi dôrazne ukázala palcom: „Koniec radu je na konci, súdruh. A to je na samom konci konca.“

Puškin sa žene poďakoval, zašiel za roh, obišiel tri bloky domov, až dorazil na koniec. Keď zaujal svoje miesto na samom konci konca, dozvedel sa od dvoch žien pred sebou, že každý zákazník dostane v pekárni len jeden produkt: peceň čierneho chleba. A hoci mu tú zvesť oznámili pomerne mrzuto, Puškina to potešilo. Ak má zákazník nárok iba na jeden peceň čierneho chleba, nehrozí, že by dlho vyberal, niekto naňho zazeral a na pult pred neho šmarili niečo, čo vôbec nepotreboval. Puškin vystojí rad, dostane svoj peceň a prinesie ho domov tak, ako mu kázali.

V tej chvíli pri ňom zastala mladá žena.

„Tu je koniec radu?“ spýtala sa.

„Áno!“ zvolal Puškin s úsmevom, tešiac sa, že môže byť nápomocný.

Počas nasledujúcich dvoch hodín postúpil Puškin o rovnaký počet blokov.

Na niektorých ľudí, pravdepodobne na väčšinu z nás, by tikot hodín odmeriavajúcich minúty pôsobil ako kvapkanie vodovodného kohútika uprostred noci. Nie však na Puškina. Čakať v rade bolo preňho ako čakať, kedy vyklíči semiačko či preschne seno. Nehovoriac o tom, že kým čakal, mohol so ženami stojacimi naokolo debatovať o svojej obľúbenej téme.

„Dnes máme krásny deň, čo poviete?“ prihovril sa štyrom z nich. „Slniečko hádam ani nemôže byť jasnejšie a obloha modrejšia. I keď – popoludní zrejme trochu spŕchne...“

Počasie? Už vidím, ako prevraciate oči. Toto má byť jedna z jeho obľúbených konverzačných tém?!

Áno, áno, viem. Keď sa Boh usmieva na národ, keď priemerná mzda rastie, jedla je dostatok a vojaci v kasárňach mastia karty, aby im rýchlejšie ušiel čas, nič na svete nie je odsúdeniahodnejšie ako debata o počasí. Ten, kto sa počas spoločenského večierka či posedenia pri čaji uchýli k tejto téme, si sám podpíše svoj ortieľ; všetci ho budú považovať za nudného, ba možno až neznesiteľného spoločníka. Rozprava o blížiacej sa tlakovej níži môže zaujať len tých, ktorí nemajú dostatok fantázie či inteligencie, aby debatovali o súčasnej literatúre, filmovej tvorbe či medzinárodnej situácii – skrátka *o živote*. No keď to v spoločnosti vrie, diskusia o počasí môže byť priam vítaná...

„Máte pravdu,“ prikývla jedna zo žien s úsmevom. „Dnes je naozaj nádherný deň.“

„I keď,“ poznamenala iná, „súdiac podľa mračien nad katedrálou, s tým dažďom budete mať asi pravdu.“

A hneď mali všetci pocit, že čas plynie akosi rýchlejšie.

Napoludnie, s úderom jednej hodiny, zamieril Puškin (s pecňom chleba pod kabátom) na Ulicu Maxima Gorkého, kde mal zohnať cukor. Blížiac sa k obchodu, opäť pocítil strach, i keď tentoraz to bol strach, cez ktorý presvital nepatrný záblesk nádeje. A čo našiel, keď dorazil do cieľa? Ďalší rad, vďakabohu!

A keďže deň pokročil, rad pred týmto obchodom bol, pochopiteľne, dlhší ako ten do pekárne. Ale krátka dažďová prehánka, ktorá spráchla nad Moskvou medzi 12.15 a 12.45, schladila cesty a prečistila vzduch. Puškin sa blížil ku koncu radu a dve ženy, ktoré s ním stáli aj v rade na chlieb, mu priateľsky zakývali. A tak zaujal svoje miesto v príjemnom duševnom rozpolžení.

Zhodou okolností krížom cez ulicu stála budova Konzervatória P. I. Čajkovského, nádherný príklad neoklasicistickej architektúry, akých v celom Rusku veľa nenájdete.

„Prekrásna stavba, však?“ prihovoril sa Puškin staršej panej, ktorá práve zastala za ním na konci radu. „Všimnite si tie špirály na vrcholoch stĺpov a miniatúrne sošky vykúkajúce spod odkvapov.“ A žena, ktorá v tej štvrti žila vyše štyridsať rokov a popri tej budove nevíšmavo prešla hádam tisíckrát, sa na ňu teraz zadívala a, áno, musela uznať, že je naozaj prekrásna.

A hneď im čakanie v rade na cukor ubiehalo o čosi rýchlejšie. Pravdupovediac, ubehlo im tak rýchlo, že si Puškin vôbec neuvedomil, že sa zvečerieva...

Irina prišla neskoro večer domov a pri pohľade na Puškina, ktorý stál celý roztrasený pri dverách, si znechutene povzdychla.

„Čo zase?“ oborila sa naňho.

Puškin mal toľko rozumu, že sa nezmienil o peknom počasí, o architektonickom štýle budovy konzervatória ani o milých paniach, s ktorými sa zoznámil, a vysvetlil manželke, že rady na chlieb a na cukor boli také dlhé, že mu nezvyšil čas vystáť rad na mlieko.

Puškin ukázal žene chlieb a cukor ako dôkaz, že sa naozaj snažil, a videl, ako zaťala zuby, zvrážtila obočie a zovrela ruky v päst. Pripravil sa na najhoršie, no ženine očné bulvy sa zrazu pohli. Irina si totiž

uvedomila, že ak uzná, že jej manžel nebol schopný splniť tri veľmi jednoduché úlohy, bude musieť uznať i to, že komunizmus ako taký má isté nedostatky. Ak sa rozhodne zvoziť Puškina pod čiernu zem, nebude to znamenať, že považuje za neprijateľné, aby sa na chlieb, cukor a mlieko stálo v radoch? Ak dá teraz svojmu mužovi facku, nebude to znamenať, že dáva facku takpovediac samotnej revolúcii? Nie vždy totiž platí, že jeden plus jeden sú dva.

„Tak dobre, manžel môj,“ riekla napokon. „Mlieko prinesieš zajtra.“

Puškina v tej chvíli premkla obrovská radosť. Veď ak preukážete službu tomu, koho milujete, a on vás za to pochváli, čo viac vám v živote treba?

6.

Obyvatelia Moskvy veľmi rýchlo pochopili, že ak im neostáva iné ako stať v rade, ideálne je stať v ňom spolu s Puškinom. Vždy mal dobrú náladu, nikdy sa nesprával hrubo či povýšenecky, nikoho nepoučoval a nehral sa na dôležitého. Pochválil krásne počasie a nádhernú budovu, s úprimným záujmom sa vás opýtal na deti a pri prvej zmienke o ich úspechoch sa mu rozžiaril pohľad a pri akomkoľvek náznaku nezdaru sa mu, naopak, zastrel.

A čo sa týka Puškina, tomu sa život v meste zdal čoraz príjemnejší. Keď ráno vstal, pozrel do kalendára a pomyslel si: *Ach, dnes je utorok! Je čas postaviť sa do radu na chlieb. Alebo: To už je dvadsiateho ôsmeho? Je čas zájsť na Jakutskú ulicu a vystáť rad na čaj.* A takto pokojne by mu boli plynuli mesiace, roky a desaťročia, keby sa v zime roku 1921 nestalo niečo nečakané.

Puškin v ten deň popoludní práve vystál trojhodinový rad na hlávku kapusty a zberal sa do obchodného domu na Tverskej ulici, kde vyčká na dve cievky nití, keď si všimol, že z konca radu na kapustu naňho naliehavo máva akási známa. Tridsaťročná mamička štyroch detí vyzerala zúfalá.

„Nadežda!“ zvolal náš hrdina. „Čo sa stalo?“

„Najmladší syn má horúčku, tridsaťdeväť. Musím vyzdvihnúť hlávku kapusty, aby som rodine navarila polievku, no mala by som sa postaviť do radu v lekární.“ V Puškinovej tvári sa zrkadlila všetka

hrôza, ktorú hlboko v srdci cítila tá mladá žena. Puškin sa pozrel na oblohu a z postavenia slnka – ktoré pomaly klesalo k strechám domov – vyčítal, že Nadežda stihne vystáť buď jeden, alebo druhý rad, no v žiadnom prípade obidva. Bez váhania uprel zrak na osem žien stojacich za Nadeždou (všetky sa v tej chvíli nakláňali dopredu, aby počuli, o čom sa tí dvaja rozprávajú).

„Týmto milým dámam by hádam neprekážalo, keby som vám podržal miesto, kým sa vrátite. Dnes je utorok, takže rad v lekární nebude dlhý. Keď budete mať liek pre Sašu, rýchlo sa sem vrátite a zaujmete svoje miesto v rade.“

Keby ste niečo také navrhli vy alebo ja, garantujem vám, že sa dočkáte nesúhlasných pohľadov a poznámok typu, rad je rad a nie kolo-toč, kde si môžete naskakovať a zoskakovať, ako sa vám páči! Pravda však bola taká, že všetky tie ženy už s Puškinom v rade stáli a poznali jeho dobrosrdečnú povahu. Preto mu bez všetkého urobili miesto a mladá mamička chvatne odišla.

Ako Puškin správne predpovedal, v rade pred lekárňou čakalo len zo tridsať ľudí. Preto keď Nadežda zastala pri pokladni a v rukách držala lieky pre syna, premohla ju vlna vďačnosti a pohľad jej padol na vrecúško s pestrofarebnými cukríkmi. A keď krátko nato zaujala svoje miesto v rade na kapustu, nevšímajúc si jeho námietky, presvedčila Puškina, aby tú hrst cukríkov považoval za prejav vďaky.

7.

V turbulentných časoch sa siroty roja ako iskry, ktoré odskakujú od roztočenej brúsky po kontakte s kovom, vyletujú do vzduchu a následne v oslepujúcich oblúkoch klesajú k zemi; buď dopadnú na chodník a zhasnú, alebo sa zavrtajú do sena a tlejú. A v jedno ráno roku 1923 jedna taká sirota – chlapec menom Peťa – sedela s laktami na kolenách a bradou v dlaniach na studených kamenných schodoch odsväteného kostola a znudene pozorovala ľudí na opačnej strane ulice stojacich v rade na chlieb.

Nezainteresovaní by si možno mysleli, že ľudia v rade na chlieb budú takémuto chlapčisku naklonení. Koniec koncov, stáli v ňom prevažne ženy, ktoré mali tiež deti – dalo by sa teda predpokladať,

že pocítia k chlapcovi bez matky hlboký súcit. Nuž, možno áno. No Peťa z vlastnej skúsenosti vedel, že ak mladý chalan s natrčenou rukou pristúpi k žene stojacej v rade na chlieb, dočká sa akurát toho, že ho vyťahá za ucho.

Keď v to konkrétne ráno Peťa s ospalou ostrážitosťou cvičeného psa pozoroval pomaly postupujúci rad žien, všimol si niečo nezvyčajné. Muž na začiatku radu družne debatoval s okolostojacimi ženami, keď vtom spoza rohu vyšla mladá žena v žltej šatke s taškou v náručí. Pristúpila k mužovi, ten nadvihol čiapku na pozdrav, srdečne sa so ženou zvitál a hneď nato vystúpil z radu a ponúkol jej svoje miesto.

Ak vychádzame z toho, že matky čakajúce v rade na chlieb ťahajú siroty za uši, je viac než isté, že človeku, ktorý ich predbehne, vynadajú tak, že na to do smrti nezabudne. Tie ženy však namiesto toho, aby prišielkyni nadávali a zaháňali sa na ňu pästami, ustúpili a uvoľnili jej miesto. Keď im muž v čiapke zakýval na pozdrav, mladá žena siahla do tašky a podala mu nožičku suchej klobásy. Muž sa bránil a vysvetľoval jej, že také niečo naozaj nie je potrebné. No mladá žena naliehala (*dôrazne* naliehala), takže napokon klobásu prijal, zdvorilo sa žene poďakoval a opäť nadvihol čiapku na pozdrav.

Peťa, sediac vzpriamene a v strehu, videl, ako muža v čiapke privolała žena stojaca oveľa ďalej. Ukázala rukou tam a potom zase inam a muž ju trpezlivo počúval. Potom prikývol, žena niekam odbehla a on zaujal jej miesto v rade bez toho, že by s tým mal niekto najmenší problém.

Peťa presedel zvyšok popoludnia na schodoch kostola a niekoľko hodín pozoroval muža v čiapke, ktorý trikrát vystál rad za tri rôzne ženy a dostal za to nožičku salámy, konzervu fazule a dva hrnčeky cukru.

A keď na konci dňa pekár zahasproval dvere a muž sa pobral domov, Peťa odhodlane vykročil za ním.

„Hej, vy v tej čiapke!“ zavolał naňho.

Puškin sa prekvapene otočil a zadíval sa na chlapca.

„To kričíš na mňa, šuhajko?“

„Veru na vás. Niečo vám poviem. Žijem v tomto meste od narodenia. A ešte som nezažil, aby tu niečo tak dokonale fungovalo. Čo sú to za švindle?“

„Aké švindle?“ nechápal Puškin.

Peťa prižmúril oči pripravený všetko tomu mužovi pekne-krásne vytmaviť, keď tu sa k nim bez dychu prirútil asi päťdesiatročný aparátčik. Pri pohľade na to, ako tesne mu vesta obopína brucho, ste hneď vedeli, že ten chlap jedáva chlieb omastený z oboch strán. A práve on sa teraz s úctou obrátil na muža v čiapke.

„Puškin! Vďakabohu! Už som sa bál, že vás nestihnem!“

Vtom si pán Omastený všimol Peťu, vzal Puškina okolo pliec, pototočil ho o deväťdesiat stupňov k sebe a pokračoval stíšeným hlasom:

„Priateľu, z overeného zdroja viem, že zajtra poobede privezú do oddelenia svietidiel v obchodnom dome GUM elektrické lampy. Nemusím vám hádam vysvetľovať, že celý deň presedím na schôdzach. Nešli by ste si zajtra čas a nepostavili by ste sa za mňa do radu, kým tam neprídem?“

Peťa, ktorý stál na špičkách a nahýbal sa mierne doprava, si všimol, že Puškin toho muža veľmi pozorne vypočul, no vzápätí zosmutnel.

„Súdruh Krakovič, je mi to naozaj ľúto, ale slúbil som Marii Borevnovovej, že jej podržím miesto v rade u mäsiara, kým si odskočí do lahôdok po figy pre manžela, ktorý má zajtra meniny.“

Krakovič nešťastne zvesil plecia, až mu takmer odtrhlo gombíky na veste. Zvrtol sa na odchod, no vtedy sa ozval Peťa.

„Súdruh, Puškin,“ prehovoril. „Nemôžeme predsa dopustiť, aby tento milý schôdzujúci pán prišiel o možnosť získať elektrickú lampu! Čo keby som v rade u mäsiara čakal ja, váš pomocník, a vy by ste sa zatiaľ postavili do radu v GUM-e?“

„Ale veď to je skvelý nápad!“ zvolal Krakovič a tvár sa mu rozžiarila ako lampa, po ktorej tak veľmi túžil. „Čo vy na to, Puškin?“

A tak na druhý deň, kým Puškin čakal v GUM-e, Peťa čakal u mäsiara. A keď prišla Maria Borevnovová a zaujala svoje miesto v rade, ako prejav vďaky podala Peťovi za hrst figy.

„To bolo od Marie milé, že sa s tebou podelila o ovocie,“ riekol Puškin, keď za ním Peťa prišiel do GUM-u, aby mu podal hlásenie. „Zaslúžil si si to, chlapče.“ Peťa však s jeho názorom nesúhlasil. Nástojil na tom, že si figy rozdelia pol na pol, pretože on síce svoju prácu odviedol, ale podnikateľský plán vymyslel Puškin.

A tak sa to celé začalo. Peťa stál počas týždňa vo dvoch-troch radoch denne, vďaka čomu mohol Puškin stáť v ďalších dvoch-troch radoch. Peťa bol profesionál a správal sa presne ako Puškin. Nikdy neprejavil ani náznak netrpezlivosti, s obľubou zaviedol rozhovor